MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI

Seduta tas-16 ta' Novembru, 2010

Citazzjoni Numru. 102/2003

Luigi u Carmela konjuġi Sultana .

vs

Emanuel u Rose konjuġi Cremona .

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

Illi l-atturi huma proprjetarji u fil-pussess tal-lok ta' djar numru ħdax (11) fi Triq Mannar, Xagħra, Għawdex, b'mandretta miegħu annessa tal-kejl ta' ċirka tliet mija u erbgħin metri kwadri (340 m.k.), liema mandretta tikkonfina wkoll in parti ma' Triq Mannar minn naħa tal-punent;

Illi l-konvenuti f'dawn l-aħħar jiem taw bidu għal xogħol ta' demolizzjoni bil-gaffa tal-ħajt tal-mandretta fuq deskritta u waqqgħu parti mill-ħajt fronteġġjanti l-mandretta għal fuq it-triq u tefgħu l-ġebel li laħħqu qalgħu mill-ħajt bil-gaffa fil-mandretta u fil-passaġġ li minnu għandhom jgħaddu terzi persuni, liema passaġġ jinsab fuq l-estremita' ta' nofsinhar tal-mandretta u jifforma parti mill-mandretta fuq deskritta;

Illi bl-aġir tagħhom il-konvenuti kkommettew spoll vjolenti u klandestin a dannu u bi preġudizzju tad-drittijiet tal-atturi.

Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara li bl-aġir tagħkom intom ikkommettejtu spoll vjolenti u klandestin a dannu tal-atturi;

2. Tikkundannakom sabiex fi żmien qasir li jiġi prefiss lilkom minn din il-Qorti intom tispurgaw l-ispoll minnkom kommess billi tibnu mill-ġdid il-ħajt li ġie demolit u tnaddfu l-mandretta tal-atturi minn kull terrapien u materjal minnkom mitfugħ;

3. Tawtoriżżat lill-atturi sabiex jagħmlu x-xogħlijiet ta' ripristinar fin-nuqqas li dan ma jsirx minnkom konvenuti wara li jgħaddi t-terminu li jiġi lilkom prefiss minn din il-Qorti.

Bl-ispejjeż kollha kontra l-konvenuti.

Bl-inġunzjoni tal-konvenuti għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsabu mħarrkin .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi debitament ikkonfermata bil-ġurament mill-attur.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew illi:

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt, u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż.

2. Illi fil-kawża odjerna ma jeżistux l-elementi ta' l-ispoll, u teżisti mankanza ta' l-element tal-pussess u ta' l-animus spogliandi.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuti kkonfermata bil-ġurament tal-konvenut.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

Rat ukoll l-atti tal-kawża ċitazzjoni numru 28/2004 fl-istess ismijiet, pendenti wkoll quddiem din il-Qorti, li għalihom saret referenza bi ftehim tal-kontendenti, kif espress fil-verbal tas-seduta ta' Assistant Gudizzjarju tas-26 ta' Ottubru 2007.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża ta' spoll. Dwar kawża ta' dan it-tip ġie mfisser illi:

"In tema legali jingħad li l-'actio spolii' hija radikata pjuttost fuq l-eżiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat;

L-art. 572 (illum 535) tal-Kodiċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta' ordni pubbliku, u huwa inerenti għall-fatt ta' min b'awtorita' privata jagħmel għad-dannu ta' terza persuna att li, għalkemm jista' jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista' jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta' Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P. 1, pag. 555 tal-Annali tal-Ġurisprudenza). Ma' dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-

Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Civili, li jaħseb u jgħid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta' Marzu 1943, in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar"; Vol. XXI. II. 83 P'Awla Civili, 20 ta' April 1916, in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex ingħhataw xi sentenzi);…..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

"*Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat, l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra*."[2]

Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi:

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica. L'articolo 695 del Cocice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola **"spoliatus ante omnia restituendus**". Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal*

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim'Awla : 12.4.1958 vol. XLII. .II. 975 .

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia ; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII. I. 86 .

carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario,o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."[3]

Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriċi, jrid jiġi stabilit jekk jeżistux dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami. Mill-provi mressqa rriżulta illi l-atturi qed jilmentaw għax il-konvenuti waqqgħu partijiet minn ħajt tas-sejjieħ li jifred għalqa fi Triq Mannar, ix-Xagħra, li l-atturi jikkontendu illi hija proprjeta' tagħhom u taw bidu għal xogħlijiet ta' skavazzjoni u tindif fl-istess għalqa, li bihom imblukkaw ukoll l-entratura għall-passaġġ li jikkonduċi għall-istess għalqa.[4] Dan il-fatt ma ġiex kontestat mill-konvenuti, anzi l-konvenut stess ammetta illi kien hu li għamel dan, permezz ta' kuntrattur minnu inkarigat, bl-intenzjoni li jnaddaf l-għalqa li kien akkwista xi żmien qabel.

Il-konvenuti pero' jikkontestaw il-pretensjoni ta' l-atturi illi huma kellhom il-pussess jew detenzjoni kif trid il-liġi fi ħwejjeġ simili sabiex ikun jista' jingħad illi huma ġew disturbati f'dan il-pussess u għalhekk intitolati għar-reintegrazzjoni.

Dwar l-ewwel element, indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad:

"*Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll. L-espressjoni wżata mill-liġi – "**possession of whatever kind**" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuż; imma pero' tesiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix*."[5]

---

[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta. ed. 1902 Torino, para. 271 .
[4] ara ritratti Dokti. LS 3 u 4 esebiti a fol. 30 tal-process .
[5] Fenech vs Zammit gia citata .

Huwa ferm pertinenti x'jgħid l-awtur taljan ġia ċitat f'dan ir-rigward:

"*Giusta la definizione, che l'articolo 685 ne da' del possesso, questo puo' cadere tanto sulle cose corporali, quanto sulle incorporali…; nel primo caso, esso si presenta sotto la forma della detenzione di una cosa; nel secondo, sotto l'aspetto del godimento di un diritto che si esercita. Ma in entrambi i casi, a costituire il possesso sono necessari due elementi: il corpo e l'animo; cioe' il fatto esteriore della detenzione della cosa o dell'esercizio del diritto; l'animo, ossia la volonta' del possessore di possedere per se'.*

Questa volonta',quest'animo, secondo la nozione odierna del possesso, occorre in diversi modi, secondo che si tratti – del possesso legittimo, tutelato dall'azione di manutenzione – o del possesso semplice, garantito soltanto con l'azione di reintegrazione - : pel primo e' necessario l'animus domini, val quanto dire la volonta' di ritenere la cosa come propria, di esercitare il diritto come proprio: pel secondo, basta l'animo nel possessore di tenere la cosa o l'esercizio del diritto per se', independentemente da ogni pretesa sulla proprieta' della cosa, sulla spettanza del diritto che di fatto si esercita."[6]

Fil-każ in eżami ż-żewġ naħat isostnu illi din l-art tappartjeni lilhom u dwar din il-kwistjoni ġiet anke intavolata kawża *ad hoc* mill-istess atturi, li hija proprju l-kawża ndikata hawn fuq. Imma għall-fini tal-kawża preżenti, l-konvenuti jsostnu illi ma jistax ikun li l-atturi seta' kellhom il-pussess jew detenzjoni ta' din l-għalqa, u dan għaliex din kien ilha żmien twil mitluqa u żdingata u mimlija siġar tal-bajtar tax-xewk, tant li kien impossibbli għal xi ħadd li jaċċedi ġewwa fiha. Tant li meta l-konvenut ġie biex jixtri l-istess għalqa, huwa ma setax jidħol u kejjilha biss minn fuq il-ħitan. L-istess l-attur stess jammetti illi meta ġie biex inaddaf partijiet minnha kien ħtieġlu jaċċedi għaliha min-naħa ta' wara u minn fuq il-

[6] op. cit. Footnote pag. 255 – 256 .

proprjeta' ta' terzi. Anke ir-ritratti esebiti mill-attur innifsu jagħtu indikazzjoni ta' kemm kienu folti s-siġar tal-bajtar tax-xewk f'dik il-parti fejn seħħ dan l-allegat spoll. L-attur jinsisti pero' li huwa kien xorta waħda ilu jidħol hemm ġew sa minn meta akkwista l-proprjeta' tiegħu fl-1960. Dan kien jagħmlu biex jaħżen il-fliexken tal-ħġieġ fil-kmamar ta' ma' ġemb din l-għalqa, u anke biex jagħlef il-klieb li kien iżomm f'waħda minn dawn il-kmamar. Imma kif jidher mill-pjanta esebita mill-atturi,[7] dan l-aċċess l-attur seta' faċilment jagħmlu minn żewġ aċċessi oħra li kellu għall-fondi tiegħu, u mhux neċessarjament mill-entrata fl-estremita tan-nofsinhar li ġiet milquta bix-xogħlijiet tal-konvenut.[8]

Konsegwentement ma jistax jingħad illi ġie ppruvat sodisfaċentement illi l-atturi kellhom il-pussess li trid il-liġi f'każijiet simili. Ikun għalhekk superfluwu li jiġu ndagati ż-żewġ elementi l-oħra meħtieġa f'kawża ta' spoll.

Għal dawn il-motivi, peress illi jonqos ta' l-inqas wieħed mill-elementi meħtieġa mill-liġi sabiex tirnexxi kawża bħal din, tiddeċidi l-kawża billi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti u tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-atturi.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------

[7] Dok. LS 2 a fol 29 .
[8] indikat bl-ittri X - Y fuq l-istess pjanta .